

Universitätsbibliothek Paderborn

**Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi
Maioris Apvd Heripolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ...
Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri
potuerunt, omnia**

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Heripolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
fundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofurti, 1601

De Rvperto Abbe Hvivs Monasterii Qvinto, Qvi præfuit annis XIII.
mensibus II. & de gestis circa præsens monasterium.

urn:nbn:de:0128-1-17336

grauiter percussus, quasi ad anni spatium diuinitus pro pœnitentia ægrotauit.

M C X C V.

Hoc anno Baldemarus abbas villam, quæ dicitur Argenschwang, cum omni iuris-
dictione, iustitia & proprietate eius comparauit pro xx. marcis argenti à comite de Spon-
heim, cuius aduocatiam in foedus * dedit Erifrido de Sponheim militi.

*Argen-
schwang
ematur.
f. seudum.*

Hoc ipso quoque anno Conradus comes Palatinus Rheni, dux in Heidelberg & Ir-
mengardis vxor eius, præposituram cœnobij monachorum nostri ordinis in Nuyven-
burg Wormaciensis diœcesis, in monasterium sanctimonialium eiusdem ordinis com-
munitauit, primam abbatisam instituens Cunegundem ordinis religiosam valde virginem, con-
sente ad omnia Sigenhardo abbatte monasterij Lautisensis, ad quem ipsa præpositura
Nuyvenburgensis pleno iure & sine aliquo medio pertinebat.

M C X C V I I.

Hoc anno Vdegeba soror Baldemari abbatis, monialis hic apud nos inclusa obiit IV. Sex monia-
des lujil, virgo sanctæ conuersationis, quæ multis annis omnipotenti Deo in magna de-
uotione seruauit: Obierunt & aliae quinque sorores non diu post eam succellue, quarum Vdegeba,
ista sunt nomina: soror Walpurgis VIII. calend. Augus., Gertrudis III. idus Augus., Adel-
heidis XII. calen. Septemb., Lucardis VIII. calend. Septemb., & Otilia XVI. calend. De-
cembris in nocte circa horam vndecimam, quæ fuit filia Henrici militis de Creutzenacht,
virgo speciosissima, & non minus conuersatione quam sanguine clara, quæ multis virtu-
tibus enuit. Remanerunt autem sex vel septem numero, quæ etiam in breui successi-
ue obierunt, nec fuerunt in locum carum tanto numero recollectæ, quanto prius, sed
multo pauciores.

M C X C V I I I.

Hoc anno villula quæ dicitur Bockenau, XV. calend. Ianuarij fuit incensa per quen-
dam profugum rusticum, & ex toto fuit igne consumpta. Ipse autem deprehensus postea
profacto tam nefario iudicialiter fuit combustus.

Eodem anno Drutvinus Scultetus in villa Sponheim per comitem Gerlacum ca-
ptus & decollatus fuit pridie cal. Iunij propter homicidiū crimen.

M C X C I X.

Baldemarus abbas huius cœnobij Sponheimensis quartus hoc anno moritur x.ca-
lend. Iunij, & in claustro ante ianuam ecclesiæ sepelitur, anno etatis suæ 1.111. nondum
completo. Vir bonus & religiosus, qui huic monasterio tam in spiritualibus quam in cor-
poralibus utiliter præfuit, & multa bona fecit. Huic in abbatia succedit Rupertus Prior
huius loci.

DE RUPERTO ABBATE HVIVS MONASTERII QVINTO, QVI
prefuit annis XIII. mensibus II. & de gestis circa presens monasterium.

ANNO Dominicæ incarnationis MCXCIX, Indictione secunda, post mortem Domini
Baldemari abbatis bido, hoc est, VIII. calen. Iulij conuenerunt in vnum fratres pro-
noui pastoris electione celebranda, & inuocata ex more gratia spiritus sancti, vnanimi-
ter in abbatem loci quintum, virum doctum & valde religiosum, non minus in con-
silio prudentem, quam in actione maturum: qui post diuinam humilemque sui excusa-
tionem, vixius in flantia fratrum regimen pastoralis curæ suscepit, in quo huic monas-
tero annis XI. mensibusque IIII. strenue præfuit. Fuit autem in abbatem ordinatus *Discordan-*
anno sequente à Sifrido archiepiscopo Moguntino in ecclesia sancti Albani; *Con-*
radus archiepiscopus à Lerotolymis rediens, aliquandiu in Italia se constituit, *propter dif-*
sensionem inter Philippum & Otronem de imperio contendentium. Posteaque ad
50 Moguntiam reuersus moritur anno sequenti, sicut dicemus. Rupertus autem iste abbas *Ruperti Gi-*
exprouincia Thuringorum oriundus fuit, parentibus honestis, mediocris fortunæ, qui *ta antea-*
literis ab infante (vt ita dixerim) traditus, in omni scientia tam seculari quam diuina æ-
tate proficiens eruditissimus eus sit. Et primo quidem in patria sua rudimenta iuueni-
lium studiorum percepit, deinde in Galliam se contulit, indeque reuertens post aliquot an-
nos, cuiusdam patriota sui admonitione hic detentus monachus factus est sub Adelgero
venerabili abbatte, cum esset annorum fere XXIII. Postea vero quam sanctæ conuersa-
tionis habitum assumpsit, tam deuote, tam religiose & inculpate in medio fratrum conuer-
sus fuit, ut magister omniū in obseruantia regulari videretur & esset. Vnde post aliquot

anno propter ferventissimum zelum disciplinæ regularis Prior sub abbate Baldemaro constitutus, verbo & exemplo se cunctis immutabilem exhibuit, & monastica conuersationis integritatem in uiolabilem custodiuit. Omne tempus quo Prior exstitit, per annos videlicet XIII. aut in scripturis sanctis quantum potuit, aut in orationibus cultuque diuinæ laudis expendit. Otium summopere semper fugiebat, sciens scriptum: *Quoniam in desiderio est omnis auras &c.* Propterea se utiliter omni tempore consuevit ne per otium vitijs aditus patesceret. Erat autem (sicut diximus) in scripturis utriusq[ue] scientia valde eruditus, & semper naturali subleuatus ingenio cum exercitatione continua doctior quotidie habebat, suoque exemplo & instituto etiam fratres, qui videbantur ad discendum magis docendi, ad amorem & studium literarum prouocabat. Ordinatus autem abbas cum & tem. 10 porarium rerum & spiritualium iam cogeretur habere rationem, ita se utroque diligenter & sollicitum exhibuit, ut eum ad utrumlibet natum iurares.

Dissentio inter episcopum & claves Wermatiensis.

Hoc ipso anno quo Rupertus abbas electus est, graues dissensiones fuere exorta inter episcopum Wormaciensem ciuesque tuos super diuersis negotijs & libertatibus ecclesiasticis. His se immiscuerunt Emicho comes de Liningen, & Wertherus de Bolandia, cum sequacibus suis, quibus & comes de Sponheim præbuit auxilia sua.

M C C .

Cunradus archiepiscopus p[ro]moter.

Cunradus archiepiscopus Moguntinus Vngariam intravit, ad reformatam pacem inter duos fratres Hemmeradum & Andream de regno contendentes: qui facta concordia inter eos cum remeare disponeret, in partibus Austriae in territorio Pataueniensi canis 10 debitum soluit, cuius cadaver celebratis exequiis Wolferus ciuidem loci episcopus ad Moguntiam honorifice deuexit, & ibidem sepeliri fecit.

Dissentio propter archiepiscopatum inter Lupoldum & Sifridum. Sifridus bello & auctoritate auxiliis separatus aarchiepiscopatu[m].

Rupertus abbas ordinatus Moguntie, sed (venie) Colone.

Possiditum multum ad Ierusalem, inter quos Bertholdus comes et Nauenburg.

Lutholdus episcopus Basiliensis.

Baldertus comes de Sponheim. Baldevinus etcomes Flandria.

Erenfridus fit Prior juxta.

Interea grauis dissensio in Moguntia exorta est; quidam enim Lupoldum Wormaciensem episcopum in archiepiscopum elegerunt; alii Sifridum maioris ecclesie prepositum prætulerunt, qui exentes civitatem venerunt ad Bingen, & electionem quam cœperant de praeposito Sifrido, ibidem confirmauerunt. Quod audiens Lupoldus venit in manu valida ex praæcepto & fauore Philippi regis, & Sifridum cum electoribus eius exturbauit de Bingen. Cernens autem Sifridus & sui quod minus proficerent, ad Ottонem regem se cum suis contulit, a quo clementer suscepimus, ab eo regalia suscepimus, & fretus auctoritate eius cum exercitu & copiis ad Bingen regreditur, & Lupoldo viii clapo pertingit, 10 multos ex parte eius cœpit cum oppido. Et sic confirmatus in fide Moguntina Sifridus archiepiscopus præfuit annis fere xxv. Hic Sifridus archiepiscopus in primo pontificatus sui anno Rupertum abbatem nostrum, de quo nobis est sermo, ordinavit Moguntia in ecclesia sancti Albani, III. Idus Nouembris, qui fuit dies sancti Martini patroni nostri. Aliibi reperi quod munus benedictionis à Guidone cardinali Prænestino, apostolice sedis legato, apud sanctum Pantaleonem Coloniae suscepit, quod & verius esse credo, maxime cum Sifridus pallium necdum habuerit.

Hoc ipso anno multi principes, episcopi & abbates cum infinita multitudine cruce signati ad terram sanctam in seruitorium Dominici sepulchri profecti sunt. Inter quos fuit Bertholdus comes de Nuenburg in Brissagv: qui accepta pecunia comitatum suum eccl[esi]a Argentinensi tradidit in perpetuam possessionem, cum omnibus attinentijs suis, & ipse cum filio suo profectus est Ierosolymam, ibi in seruitorio sepulchri Dominici vique ad mortem perfuerauit; cuius exemplo prouocati multi nobiles & potentes, prædia sua videntes cum vxoribus & liberis perpetuo seruitorio sancti sepulchri se deuouerunt. Lutholdus quoque Basiliensis episcopus similiter profectus est.

M C C . I.

Adelbertus comes de Sponheim cum multis aliis ad terram sanctam profectus est, & per biennium ibidem Christo militauit. Eodem anno Baldevinus comes Flandria cum multo apparatu Ierosolymam tendit. Rupertus quoque abbas coenobij, cum esset vir sapiens & prudentissimus, Rector comitatus Sponheimensis cum quibusdam alijs ab 10 Adelberto comite constitutus, prouinciam vique ad eius redditum satis prouidegubernauit.

M C C . II.

Rupertus abbas Petri monachū de Bingen, quem ante trienniū prior loco suo ordinauerat, depositum nescio ob quam causam, praepositum sanctimonialium in monte sancti Ruperti fecit, ad instantiam Sifridi archiepiscopi Moguntini, & Magistri totiusque conuentus ipsius monasterij. In cuius locum Priorem constituit sexum in ordine a principio fundationis, monachum senem quendam nomine Erenfridum venerabilem virum, qui

qui prioratus officium strenue gessit annis v. & bonam disciplinam seruauit.

Eodem anno Conradus episcopus Herbipolensis imperialis aula Cancellarius, cum Conradus episcopus
vitia impiorum constantius argueret, à Bodone & Henrico militibus de Rabenspurg & Herbipolensis
seruitoribus eorum Heraldo & Conrado, in ciuitate Herbipolensi in via publica iv. Non. si occiditur
Decembris crudeliter occisus est, cui Henricus (dictus *Casens*, propterea quod casum in Ei succedit
delicijs habebat) succedit. Homicidae Romam petentes, durissimam ab Innocentio tertio Henricus
Papa poenitentiam suscepserunt, quæ in bulla eiusdem papæ continetur. Kasa.

M C C I I I.

Adelbertus comes Sponheimensis de transmarinis partibus reuersus, multorum Adelbertus comes re-
sanctorum reliquias ad nos deculit, & Rupertus abbatem, quem interea procurarem vertitur.
suum deputauerat, multis xenijs donauit, per cuius munificentiam Auvven villulam, non Villa Au-
longe à Monzecha, cum familia, terra, iurisdictione, iustitia, pascuis, sylvis, aquis, piscatio- vven obue-
nibus, venationibus, & omnibus prouentibus seu attinentijs suis in ius & proprietatem mit nobis.
huius monasterij perpetuam donanit, cum Scultero, Scabinis & optimatibus.

M C C V I.

Hoc anno pridie calend. Martij, hora diei x. eclipsis solis fuit satis horronda. Nam Eclipsis so-
plures humanum caput in sole se tunc vidisse testabantur. Alia quoque multa signa in lis.
sole, & stellis, & aere isto tempore plures apparuerunt.

Rupertus abbas considerans magnum sapientis oriri monachis periculum animarum Clausa nos
excohabitatione mulierum etiam Deo consecraturum, de consilio fratrum suorum sta- fratris a scire
tuit, quod nulla deinceps foror ad inclusorum iuxta praesens cœnobium nostrum recipi- ceperit.
retur, ne qualibet occasione posteris fieret in ruinam animarum, & sic nulla deinceps fuit
suscepcta. Erant enim eo tempore adhuc sex in inclusorio, quarum duæ post aliquot annos
obierunt, & quatuor reliqua sub luanu abbatem ad montem sancti Ruperti transierunt,
sicut infra suo tempore dicimus, cum ad annum xi. luanii abbatis peruenierimus.

M C C V I I I.

Erenfridus sextus Prior huius monasterij hoc anno moritur in die sancti Andreæ. Erenfridus
apostoli, vir bonus & regularis discipline amator precipuus, qui verbo & exemplo fratri. Prior & mors
bus suis monita salutis studio summe impendebat: Post quem Iuanus monachus huius coe- Iuanus
nobis, non infime natus, Prior septimus in ordine constitutus est per Rupertum abbatem, Prior 7.
cui & in abbatia succedit. Fuit autem Prior annis ferme v. usque ad mortem abbatis Ru-
peri.

Hoc anno Philippus rex Romanorum occiditur apud Babenberg, per Ottонem Pa- Philippus
latinum comitem de Witrabsbach, cui Otto dux Brunonis uici, immediate per electio- rex occidi-
nem Principum in imperio succedens, paucis annis, ut pote tribus, regnauit. tur.
Otto eligi-
tur.

M C C X .

Cœnobium nostri ordinis sanctimonialium diu Ruperti iuxta Bingen ab alte- Dissensio
ra parte, per dissensionem duarum pro magisterio contendentium, magnam hoc tem- monialium
pore iacturam sustinuit. Fuerunt enim due in dissensione electæ, quarum altera Ger- S. Ruperti.
tridis filia Emelici militis de Moguntia, altera vero Beatrix filia comitis de Hohenfels
fuit. Tandem concordia inter eas facta per Rupertum abbatem nostrum, abbatem quoq;
S. Disibodi ex iussione Sifridi archiepiscopi Moguntini, ambæ cesserunt, & tertia in earum
locum surrogata est.

Eodem tempore Hermannus Lantgravius Thuringiæ, Friderici regis quondam fi- Fridericus
lium eligi procurauit in regem Romanorum contra Ottонem, & sequuta sunt multa ma- z.
la, seditiones, incendia & bella, quæ usq; ad mortem Ottonis durauerunt.

M C C X I .

Hoc anno Sifridus archiepiscopus Moguntinus, iussu & imperio papæ Innocentij Otto Impre-
tertiij Ottонem Imperatorem per totam Alemanniam ubique denunciauit excommu- rator occi-
nicatum. muniatur.

Vnde commoratus Henricus comes Palatinus Rheni, frater Imperatoris, cum duce Henricus co-
Brabantia, comite in Sponheim, & ceteris nobilibus Lotharingiæ ac istarum partium, me Palati-
totum episcopatum Moguntinensem circa festum sancti Michaelis incendio & ra- ni Rheni
pina vastauit, nihil preter ciuitates & castra intactum relinquens, sed omnia de- restat ar-
struens. hiepiscopatu-
llæ Mogun-
tinum;

M C C X I I .

Hoc anno iv. calend. Martij magnum contigit miraculum in villa, quæ Vallis virs-

Trithemius

Opus Historia

262

CHRONICON TRITHEMII

Mortuus
renexit &
miranda
predicavit.

rum, vulgariter Mannendal, non procul abhinc sita, nuncupatur. Fuit iste vir quidam, bonus & honestus, nomine Adelbertus, habens vxorem & liberos, quos labore manuum suarum nutriebat. Is cum esset annorum LXXI, febres acutissimas incidit, quibus paulatim se se augmentantibus, morti videbatur esse vicinus. Confessus igitur & Sacramentis praemunitus ecclesiasticis ad extrema deuenit, & die præfata iam sole occidente, rebus huminis excessit. Mortuus itaque sic iacuit tota nocte, amicis circa corpus exanime funeralia cum lacratis ex more peragentibus. Mane autem facto, oriente iam sole, cum paratis omnibus que ad sepulturam necessaria videbantur, iamiam esset sepeliendus, subito eorum omnibus qui aderant viuus resedit, cumque fugerent omnes, surrexit etiam ipse de loco in quo iacebat, festinoque cursu ad ecclesiam pergens, usque ad nonam horam diei, fixus in oratione permanxit, nec ullum interrogantibus dare responsum voluit. Cum autem ab oratione tandem se eleuasset, circumspiciens multitudinem vidiit astantem, mirantemque & interrogantem quid circa eum ageretur. Et respondit: *Hoc Deus beneficit. Videntur hominum! v. e. impie! quam acerba sunt que manent eos post hanc vitam!* Accedens autem interea Pastor ecclesiæ ipsius Vdo nomine, qui & Archipresbyter fuit, vir doctus, religiosus ac timens Deum dixit. *Quid est Adelbertus? fuisse mortuus? Mortuus eram, inquit, & permiseri cordiam Dei sum viuens, sicut ante a fui sed aliter mihi deinceps viuendum quam antea erit.* Cui Pastor: *Videntur aliquid de futura vita? Vidi, inquit, & multa & horrenda.* Cumque rogareret ut visa ediceret, respondit: *Lex mihi imposta, sine qua nec dicere nec facere aliquid possum. Reductus autem in domum Pastoris, dixit ad eum: Domine Pastor in Ihesus sum vobis aperire & dicere omnia, que vidi & audii & non possum omni populo nec magnalia & secreta Dei veniant in derisionem huius qui secundum carnem sapient. Misit ergo Pastor nuncium huc ad monasterium, & intimauit omnia Ruperto abbatu nostro, rogans illum, quatenus ad Mandal venire sine mora, & magna Dei dignaretur audire. Qui secum assumpto Iuano Priore, illuc concitus perexit, adnotatisque paucis ex villanis, quot Pastor ibidem iudicabat idoneos, coram eo quifuerat mortuus, audituri quid diceret, residebant. Qui aperiens os suum dixit: Cum grauissima firmitate ergeret ad mortem, & obtenebratis omnibus sensibus meis sic iacerem, videbatur mihi quasi terra motus fieret maximus, in quo calo & terra concussis fortiter, subito anima mea extra corpus facta quasi ex tenebris ad lucem, nescio quomodo, omnem mundum simul & semel videre quem liquidissime potuerit. O bone Deus quan remota est mortalis opinio à veritate vita illius, quae sequitur post presentem. Anima mea, tunc quidem extra corpus posita, tam lucida fuit, ut omnia que in mundo sunt prouincias omnes, ciuitates, castra, villas, gentes, homines, regna, terras, montes, colles, & aquas sue maria, ipsum situm totius uniuersitatem clare compiceret, omniaque proprie & distincte simul & sensibiliter intelligeret, ut nihil unquam in hoc modo tam bene me intellexisse viderer. Et mirabile est super omnia quod dicturus sum: Cum enim scirem me nec corpus habere, nec oculos, & iam omnia videre, que sunt in toto mundo, non possum iam satis admirari ignorantiam meam, qua non amplius intelligo quanta intellexi, anima enim spiritus est, & omnia in spiritu mecum sunt acta: & iam nihil eorum amplius aliud intelligere possum, quam si mihi per sensibilia fruissent ostensa. Ad hoc interrumptus verba illius abbas Rupertus dixit: *Que dicas vera intelligimus, nec opus est hic diuinum immorari, cum ratione constet & fide, nihil eorum quae substantiis separantur aguntur aut patiuntur, ad nos enim intellectu ab his sensuum ministerio seu comparatione posse peruenire. Sed perge dicturus que dicere inserviuit.* Continuauit ergo dicendo: *Cum autem in maxima admiratione ita in me consenserem, vidi subito quas à dextris & sinistris spiritus innumerabiles cum impetu venire ad me: quorū hi qui à dextris veneri, boni spiritus erant, qui vero à sinistris, mali & perniciosi. Assumentes autem angelī boni suis in aera levabant subito & quasi in momento & isto oculi. Videbatur autem mihi quod totus aer esset repletus Demonibus, qui tanquam scintillæ in modum dense nitis volantes omnia replebant. In circuitu autem quoque respiciebam ignis erat & horribilis flamma, qua me intantum cruciare videbatur, si nulla huic mundi pena unquam mihi grauior fuerit visa. Insuper & spiritus illi maligni merite nitebantur, Angelis defendebitis, & grauissimas mihi flammulas cum accusationibus peccatorum meorum obuias posuerunt. Ductus igitur ad iudicium omnipotentis Dei, cuius sine horrore nequò reminiscit, que vidi & audii, nec ego possum dicere, nec mortalis quisquam, qui non ea vidi, credere. Iterant omnibus tam malis quam bonis spiritibus nuda, manifesta & aperta, omnia peccata mea, quaeunque vel cogitatione etiam parvissima vel operatione feci in omni vita mea pro quibus me dirissime accusabant. Sed & ipsa peccata que feci, subito ad memoriam mihi venerunt, & nescio quomodo ipsa a libro me tam grauiter accusabant, ut Demonum accusatio leuior esse videbatur. Ea qua non estimabam se peccata, quam grauiter ibi ponderentur & puniantur, non est mihi possibile ut dicam. Dicam tamen de ne, per quod cetera astimentur. Contigit annos XX. eunti mihi ad Creuzenacht pauperem quendam secundum obuiare, qui cum interrogasset me de vita, nescio ad quem locum, dixi: *Hec est via recta ad locum***

Fuit ita ea vir quidam
quos labore manuunt
cidit, quibus paulatim
ar & Sacramenta pra
ccidente, rebus huma
corpus examine funera
ciam sole, cum parv
epeliendus, subito eis
exit etiam ipse de loco
nam horam dicit, fuis u
voluit. Cum autem
uir astante, miran
tus beneficet. *Vestibule*
! Accedens autem
vir doctus, religios
am, inquit, & per me
quam antea erit. *Cum*
Cumque rogaverunt
aliquid possum. Reductus
is aperire & duci vix
veniant in dorso huius
qui, & intimauit omnia
sine mora, & magna
oncius pertinet, ador
, coram coqui fuerit
dixit: *Cum gravissim
rem, videbatur multo
nimia mea extrahere
mel videre quam uel
ita illius, que sequitur, &
omnia que in mea p
tes, colles, & aquas su
distincte simul & sond
Et mirabile est super omnia
me omnia videre, quae s
amplius intelligi possunt
tam nihil coram suspic
interrumpens verbali
dintus immorari, com
it, ad nostrum uideantur
eturus que dixerit, si
fuerint, sed subito quod
in hi qui a dextro rever
o angeloi boni surserit
quod totus aer est ripu
replebant. Intercedens
tamen cruciatur exhortatur
et irritus illi maligni uer
sationibus peccatorum mi
line horror neque remitt
ne uidi, credere. Uite
ia peccata nica, que camp
quis me dari solum am
& nescia quomodo iste con
. Ea que non est in me
de vi dicam. Dicam uero il
nachta pauperem quod ipsa
dixi: *Hoc est uincula illi**

Decimarie
nes fraudul
lentia.

10 tam quo tendis. Progressus ille ad binium a recta via per ignoratiā ad aliud declinavit iter, & per ali
quot horas in nemore oberrauit. Quam grauiter fuerim accusatus & afflicitus pro eo quod eum de binio
non auferim, etiam minime inquirentes, si lingua haberem centum elo qui non possem. Aliud quo
que multo graviori mibi Demones obiecabant: *Cum aliquando in decimando fruges meo in agro* (sicut ne fraudul
moris est) *acutum ordinem non obseruassem, & unū manipulum ecclesie debitū mibi usurpasse, reposi
to in locum alio qui videbatur aliquantū vilior, suissemq; ipsum reatum meū sacerdoti meo confessus &*

absolutus ab eo, credebam me iam omnino securum. Sed heu quam misere decepit me confidentia mea.
Nam propriea quod illatum damnum ecclie (quod vix erat quatuor denariorum) etiam absolutus
non restui, preferenda contra me iam fuerat aeterna damnationis sententia, nisi beatissima Dei geni
trix & S. Maximinus, una cum sanctis Angelis misericordia indicis interpellasset. Verum tamen in effa
bilis flammam incendio fui cruciatus, inscenitibus super me Demonibus quasi quofdam manipulos
frugis, mibz, cuī cachiino insultantibus. Vixi autem mibi fuit quod plus quā CCCC. annis in illo pa
naliſimo incendo cruciater, & omnes manipuli totius mundi super me proticerentur: cum tamen post
ea didici, vix ad unius horae spatium in ipsa tortura fuerit confluentus. Inde per misericordiam Dei li
beratus duclus fui per Angelum ad loca panarium, ubi tam borrenda, tam immania & metuenda vi
di tormenta, ut ea nullus intellectus mortalium capere, nullaque lingua cuiusquam in mundo dicere
posset. Nalla comparatio panarum huius Mundi esse potest ad illas panas aeternae damnationis, quas
vidi apud inferos. Tanta quoque multitudine animarum per illud spatium, quo ego corpore fui exsus
tus, descendit ad infernum, ut antea non creditissim iot homines in centum annis mori potuisse. Ibi e
20 ranti episcopi, abbates, Presbiteri, Monachi, & Moniales, cum innumeris virisque sexus Christianis,
quos vix esse in toto mundo credidissent. Porro Ethnorum & infidelium multitudo infinita
fuit sicut nix de celo, ita cadebant in infernum. Oqua miseria infelicitum animarum quam misera
biles corum gemitus & clamor, que nunquam cessant ab euatula, semper vociferantes, *Vae Vae mibi,*
ad quid fui natus super terram: venire in hunc locum aeterna damnationis? Vidi interea cuiusdam epi
scopi animam per Demones trahi in infernum, cum tanto eorum tripudio, & si diu difficile que mi
serabiliter clamabat ciuilans sine fine. Tanta autem Demonum multitudo circa miseram animam il
lam diffuderat, ut tot esse Demones nunquam credidissent. Ibi clarissime vidi & cognoui virum cuius
que anima peccata, quantumcumque parva que gesit in corpore, & sine confessione transiit. Sed & mea
delicia & peccata, que aut neglexi cofitteri, aut fui oblitus, omnia subito ad memoriam mibi sunt redacta,
30 vt mihi magnam confusione coram aliis & in meipso generarent. Omnibus enim sicut mibi, non iſſi
ma erant tam bona quam mala qua feci, nec quequam abscondi potest. Multa etiam (sicut dixi) iſſi
se peccata grauissima cognoui, que prius in hac vita nesciuī esse delicta. O si scirent homines agricult
& vitiores, cum quam a districione & horrendissimi pacis puniatur dolosa decimatio, & consueta
ecclesiarum & monasteriorum subtrahit, potius duplē decimam soluerent, quam virus denarii va
lorē ministris ecclie subtraherent. Vidi ibi Monachos & Moniales propter parvā vel inobedientiam,
vel contra superiorēs dispucentēs seu murmurationē, horrendas sustinere panas, quas mibi non est possi
bile eloqui. Episcoporum & prælatorum ecclie innumeram multitudinem ibi conspexi, quorum statim pec
ata cognoui, pro quibus cruciabantur, esse Simoniam, avaritiam, superbiam, fastum, contemptum pa
uperū, negligētiā care, pastoralis luxum, & delicias carnis. Clericorum quoque pro iſdem criminibus pa
ne inestimabiles pene fuerunt, & alter gravius altero puniebatur pro diversitate peccatorum. Ibi com
plures vidi, quos dudum in hac vita cognoui, qui miseris ad me voces pro suffragio emittabant: equi
bus ali parvabantur, spem liberationis & futuræ salutis certam habentes, ali magis cruciabantur ob
id quod nullam liberationis sue certitudinem habebant. Maiorem simplicium & rusticorum mul
titudinem dampus dicebat propterea, quod fraudem sibi matru & maxime ministris ecclie in deci
mationibus, in frugibus, in pascuis, in agris & in aliis faciunt, & illata damna non restitunt, & quod
pauci eorum vere & pure confiteantur peccata sua cum vera contritione & firmo emendationis pro
posito. Sed & hoc afferbat graue subditorum esse peccatum, facta Prælatorum seu ministrorum ec
clesie temere diuidicare, reprobare, vel eis obloqui, quos D E V S ipse indicabit. Videbatur autem
mibi (dicebat) quod in medio terræ magnus & profundissimus esset putens, plenus animabus, spuma
50 tibus flammis, usque ad nubes in altum: ad quem ductus ab Angelo iussus fui introspicere. O bone Deus?
quantas me horrortinasti! cuius, si mille annos vixeris, nunquam potero obliuisci, cum intraspexisset;
si tot linguis haberem, quot sunt in mari magno guttula aquarum, minimam corum panam, qui ibi
torquebantur, non possem edicere. Vidi enim infinitas animas hominum ibi horribiliter cruciari, &
Demones innumerabiles illis commixtos, eosque crudelissime lacerantes. Nihil ibi audiebatur, quam
lamentum, & *Vae sine intermissione, cum tanta blasphemia in Deum & in omnem creaturam, quod*
illius reminisci absque horrore non possim. Tantus erat ibi tumultus, tantus fragor, tanta tempestas,
ut si mille orbes simili colliderentur, tam horribiliter strepitum nequaquam efficerent. Plures ibi
cognoui quos in hac vita dandum noueram, quis se damnatos in aeternum clamauerat. Erat enim putens

ille (sicut ab Angelo didiceram) locus inferni, in quem qui semel descendit, nequaquam in eternum extabit. Post hac iterum circumducit me Angelus per omnia loca penarum, in quibus arima torquebantur (ut afferabat) purganda. & erat multitudo earum innumerabilis, qua in diuersis locis vario tormentorum genere puniebantur secundum qualitatem delictorum suorum pro quibus in vita non satisfecerunt. O quanta miseria, quanta calamitas infelicitum animarum? quas ibi patientes penas acerbissimas vidi, etiam pro culpis quas in hac vita leuisimis confiteri & diluere lacrimis neglexerunt. Postea veni ad quandam profundissimam vallem (ut mihi videbatur) in qua erat flumen quoddam magnum & valde fuit dum, eratque pons tenuis, lubricus & subtilis nimium super flumen, de uno monte diffuso ad alium extensus in tanta altitudine, ut quatuor turres castri in Creutznach non potuerint pontem illum suppositi contingere: iam vero angustus erat ut vix duos pedes caperet, & ab uno quoque¹⁰ latere versus medium eleuabatur paulatim, ita ut cum maxima difficultate posset ascendere. Vidi multas animas super hunc pontem transire cupientes, quarum aliae statim in principio, aliae circa medium, atque aliae et circa finem cadebant in illud horrendum flumen, quod erat plenum draconibus & serpibus maximis, qui capita sua sursum extendebant, quasi ad denordanum carentes: eratque miserabile spectaculum. Carentes autem in flumen mergebantur, aliae usque ad caput, aliae usque ad collum, aliae usque ad genua, atque aliae aliter, vel ex toto velex parte, secundum demerita sua: & laborabant natanando & mergendo sepius cum maxima instantia peruenire ad littus fluminis: & aliquae citius, aliquae vero tardius peruenierunt. Statim vero ut littus peruenissent, multo palciores quam ante fuerant, san Elis Angelis cum maxima exultatione suscepit, ad palatium celestis regni introducebantur. Vidi quodam ibi onustos auro vel argento, aut quibuslibet aliis oneribus curarum temporalium rerum granitos, transire volentes, qui statim in principio cadebant, & post multis labores vix tandem ad littus peruenire potuerunt, quanto enim quis sepius de ponte cadebat, tanto diutius in flumine permansu, retrocedendi non erat facultas, sed procedere omnes autem mergi in profundum urgebantur. Aliqui autem multis annis in illo futore voluti, quasi usque ad defunctionem virium laborauerunt. Inter ea vidi animam unam nudam sed pulcherrimam ad pontem venire, & cum tam a velocitate securitate, transire, ut nec in aliquo vel modicum trepidaret. Interrogauit angelum que esset anima illa, & dixit ad me: Hec est anima Theodeberti monachi, qui pr. eter Deum nihil in vita amauit, propterea securus graditur. Nam cum esset Canonicus ecclesie Moguntine diues, juuenis, & potens, omnia pro Dei amore contempset, & monachus in monasterio S. Ferruci (quod Blidenstatt nominatur) factus est, ubi usque ad mortem Domino in omni puritate & simplicitate mentis, & tranquillitate cordis seruuit. Et quia propero²⁰ Deum contempsit omnia, donauit cum hoc privilegio Deus ut securus transiens pontem non caderet. Eadem omnes securitate transibant, qui in monasterio Deo in vera conuersatione regulari sine occupazione mundanarum rerum defeviunt. Multa & alia ibi vidi & audiui, quae dicere non valeo pro hac vice. Deinde arripiens manum meam Angelus duxit me ad loca beatorum spirituum, tanta felicitate & iocunditate exsaltantium, ut nulla mens hac gaudia capere valeat, nulliusq; hominis lingua exprimere. Quae ibi vidi & audiui dicere non valeo; nec si dicere pergeret, caperetis. Ibi vidi nonnullos quos antea in carne nouera, inter quos erat Dominus meus Hildebertus quando Pastor in Sponeheim, & postea monachus ibidem, qui supra petitus suum auream stellam fulgentem sicut sol habebat, proprie scientia & doctrina lumen quo multos in hac vita docendo & admonendo ad iustitiae cultum renovavit. Ab quam dulcissimas cantilenas ibi audiui? quam pulchra & amena vidi? quae preparata sunt his qui³⁰ Deum in veritate diligunt, que nemo intelligit, nisi qui accipit. Per omnes choros Angelorum nescio qualiter ductus fui, & vidi secreta que dicere nec debeo nec possum. Cumq; ad illos priores splendidissimos beatorum spiritus venissim, inuitabant me ut manerem cum eis, quibus Angelus Domini respondit: Ad corpus eti redendum est, qui si transacta mala per paenitentiam diluerit, si peccare demeperuerit, si operibus iustitiæ studium impenderit, ad nos felicior post annos paucos remeabit. Auditio hoc verbo quod mihi redendum esset ad corpus, contremuit, & totus quasi pre amaritudine defecit tam iniurias ab illa beatorum societate poteram separari. Dixitq; Angelus Domini ad me: Fixum est Dei os, nec potest mutari, ad corpus tuum iamiam reuertitis, omnia que vidiisti & audisti, Pastor tuo nota facies, & que iussit ille publicari timentibus Deum, predica; que prohibuerit, perpetuo noueris silentio regenda. His dictis mox fui ad corpus meum redactus & iussus ingredi. O bone Deus! quam secundum & turpe mihi corpus ipsum videbatur, quam inuitus in illud redii. Maioremq; pena mihi fuerat denuo ad corpus ingredi, quam fuerat antea mori. Et ecce subito me vivum innunio, nec scire possum modum. His dictis siluit & fleuit. Cui Pastor dixit: Mira sunt que dicis, sed scire velim, utrum ea que vidiisti ita videris in veritate, aut in aliqua similitudine sensibili, quasi per sensum, an in sensu, an spiritu. Cui ille respondit: Domine Pastor, nulla vos traditio seducat. Quatum ego scire possum, immo quantum dicere audeo, omnia que ibi sunt, aguntur vel patiuntur, spiritualia sunt, & tanto majora & sublimiora mortalibus cunctis, quanto corpore subtilior est spiritus. Miki autem (sicut ab Angelo sum edocitus) propterea in similitudine sensibilium & materialium cognitorum ostensa sunt, quia ad corpus

et
sca
illa
telle
xit
om
ber
ne
fcr
arc
qu
cal
ser

gra
ris
flit
sec
20 reg
qui
ter
co
ma
vit
tri
ma
ler

R
ma
pri
&
40 gu
ste
qu
na
de
ad
pe
di
po
Pr
50 an

sc
ec
ha
&c
ob

quam in eternitate.
ibus anima & torquula
inversis locis vario tempore
ibus in vita non satiati
patientes penas utriusq;
rumis neglexerant. Post
flumē quod latius magno
uum, de uno monte alijs
nuzenach non petuerat
caperet, & ab oratione 10
posset ascendere. Vt in
scipio, alia circa medium
m draconibus & serpenti
entes: eratque maledic
alii & usque ad collum, ita
sua: & laborabant natu
& aliquae citius, alijs ve
quam antea fuerant, ita
introducebantur. Vnde qd
temporalium rerum gravi
s vix tandem ad litus po
in flumine permisso, qd
urgebantur. Aliquaten
duerunt. Intercedit
velocitate securitatis, trist
anima illa, & dicit alme
Et propterea securus qd
anima pro Dei amor mor
tactus est, sibi usque ult
dis servuit. Et qui pmi 10
en ponens non cadere, i
tatione regulari sine uocis
dicere non valde reb
tritum, tanta fiducia
hominis lingue exprim
i vidi nonnullos qui ceta
in Sponheim, & postea
abebat, proper faciat &
cultum renovant. Ad
qua preparata sunt in un
choros Angelorum ne
ad illos priores filios
bus Angelus Domini re
uerit, si peccare deme
cor remeabit. Additam
amaritudine defectum
ni ad me: Fixum est De
us & audisti, Pectora
hibuerit, perpetuo uenit
di. O bone Deus! quam se
Maior enim peccata incep
um inuenio, ne scire possum
sed scire velim, verum qd
sensum, an in sensu pos
sum ego scire possum, ou qu
erunt, & tanto maior est
stem (sciat ab Angeli
m ostendit) fuit, quia tempore

erām reversus: nec potuisse illa spiritualiter sicuti sunt, iam in carne aut reuinisse aut vobis reuelasse,

si ea vidissim sine administratore similitudinem sensus inducente. Impossibile est enim ut homo mortalis

illa videat sicut sunt, verum tamen non satis intelligo nunc in corpore quae extra corpus positus tunc in
tellexi sed sum quasi post lucem magnam in densissimas ignorantie tenebras protectus. Multa di
xit & calia horrenda de poenis inferni & purgatorij, simili & de gaudiis regni coelorum, quae
omnia scribere nimis esset prolixum: Occulta etiam quorundam hominum peccata, iu
bente Angelo, ut poenitentiam agerent, eis indicavit, & futura nonnulla, qua postea eue
nerunt, praedixit. Haec autem quae signauimus Vdo Archipresbyter, Pastor in Mandal conscriptis ad notitiam posteritatis. Porro ipse Adelbertus qui fuerat mortuus & reuixit, tam
arduum iter poenitentiae assumpsit, ut dubium non fuerit, thiora illum vidisse tormenta,
quam dixit. Nam vitam solitariam in nemore non procu^ra Dalen assumpsit, ubi paruam
casam fabricauit ex lignis & luto, in qua vixque ad mortem Domino in magna abstinentia
seruuit per septem annos, quibus superuixit.

M C C X I I .

Hoc anno xvii. cal. Septemb. obiit Rupertus quintus huius monasterii abbas, ante gradus presbyterij in thoro sepultus vir per omnia magnificus, qui obseruantiam regulare disciplinæ tam in se quam in alijs strenue custodiuit, & multos verbo & exemplo adiustitiam conuertit. Fuit enim (quemadmodum supra diximus) tam in diuinis scripturis quam secularibus literis eruditissimus, & prædictor diuinis sermonis egregius, & non minus ad regimen temporalium rerum quam spiritualium idoneus, ac prudenterissimus in omnibus que agenda erant. Non cum sine multis lacrimis fratres sui sepeliebant, cuius maximus tenebantur amore. Multa enim bona huic monasterio fecit, ampliavit cenfus, & varias comparauit possessiones, & (quod omnibus est maius) spiritualis vita sanctimoniam vixq; mortem in uiolabiliter custodiuit.

Hoc etiam anno S. Maria de ægmes in Leodiensi parochia obiit, mulier sanctissimæ virtutis & conuerstationis, qua multis miraculis in vita sua elatuit. Cuius gesta Iacobus de Vi
triaco, postea episcopus Achonensis, & postremo Tusculanus sacrolancetæ ecclesiæ Ro
manaæ Cardinalis, qui crucem contra infideles in dioecesi Leodiensi prædicauerat, lucu
lento sermone conscriptis.

DE IVANO, ABBATE HVIVS MONASTERII SPONHEIMENSIS sexto, qui prefuit annis xxxix. mensibus tribus, & de va
riis gestis illius temporis.

RUPERTO venerabili abbatte mortuo (sicut diximus) atq; sepulto, conuenientes in v
num fratres huius monasterij Sponheimensis anno Domini MCCXIII. Indictione pri
ma. xv. cal. Septembbris in abbatem unanimiter elegerunt Iuanum, Priorum huius loci se
ptimum, virum satis idoneum ad regimen animarum, qui praefuit in abbate anniis xxxix.
Iuanus eli
gitur. Ordinatus & mensibus tribus fuitque eodem anno ordinatus à domino Sifrido archiepiscopo Mo
guntino. S. ecclesiæ R. manæ Cardinali & legato, Moguntia in monasterio S. Iacobi in fe
sto S. Michaelis Archangeli. Fuit autem iste Iuanus filius Gotfridi militis de Sponheim,
qui in iuuentute sua sub Adelgero abbate ad seruendum omnipotenti Deo in hoc mo
nasterio à parentibus traditus fuit, cum esset annorum x, vel xi. ultimo videlicet anno Ad
elgeri abbatis. Crescentibus annis crevit in co sapientia & scientia scripturarum, in qua
ad eo profecit, ut omnes pene coetaneos suos longe superauerit. Tandem sub abbate Ru
perro factus est Prior, & annis fere quinque in ipso officio ministravit, quo mortuo (sicut
dictum est) ei in abblesia successit: & erat homo satis peritus tam ad spiritualia quæ ad tem
poralia pertractanda, cuius fama sapientia longe in prouincia hinc inde fuit diuulgata.
Priorum post se instituit octauum, monachum quendam Iohannem, qui præsedit in Prioratu
annis tantu^m tribus, fuitq; nescio qd ob causam depositus, quemadmodum suo loco dicemus. Iohannes fi
lius. Prior etiam
nus.

Iuanus abbas anno suo primo impetravit priuilegium à domino Sifrido archiepi
scopo Moguntino, sedis apostolicæ legato, quod posset benedicere vestes & ornamenta
ecclesiastica pro vsu monasterij & ecclesiastarum sibi subiectarum.

Eodem anno ad religionem venit Marquardus, frater Iohannis comitis de Spon
heim, qui multa huic monasterio donaria attulit: vixitq; pacifice inter fratres, humiliiter
& religiose sine querela: sed vtroque pede claudo ita quod difficulter ambulare poterat, &
obid non fuit multum vtilis mundo, ideoq; monachizauit.

Z